

GENEL KURUL KARAR

Ç.Ö. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/5927
Karar Tarihi : 19/7/2018

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Engin YILDIRIM
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Recep KÖMÜRCÜ
Hicabi DURSUN
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Hasan Tahsin GÖKCAN
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA
Başvurucu : Ç.Ö.
Vekili : Av. İbrahim EKER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahkûmiyet hükmüyle birlikte verilen tutukluluğun devamı kararının hukuki olmaması ve bu karara yönelik itirazın karara bağlanmasının gecikmesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/4/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve kamuya açık belgelerde başvurusunun kimliğinin gizli tutulması talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

6. Birinci Bölüm tarafından 8/2/2018 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 2012/6191 sayılı soruşturması kapsamında 5/6/2012 tarihinde gözaltına alınmış; Diyarbakır 4. Sulh Ceza Mahkemesinin 7/6/2012 tarihli kararıyla yağma suçundan tutuklanmıştır.

9. Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 29/1/2014 tarihli kararıyla başvurunun yağma suçundan 6 yıl 8 ay ve kasten yaralama suçundan 4 yıl 2 ay hapis cezalarıyla cezalandırılmasına ve *"hükmolunan cezanın niteliği ve süresi, eyleminin niteliği gözetilerek, ayrıca suçun katalog suçlardan olması nazara alınarak"* başvurunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

10. Başvurucu 30/1/2014 tarihinde tutukluluk hâlinin devamına ilişkin karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde başvuru; aynı cezayı alan sanıklar tahliye edilirken kendisinin tahliye edilmediğini, tutukluluğun devamı için yeterli gerekçe gösterilmediğini, üzerine atılı suçları işlemediğini, yağma suçundan tutuklandığını, yaralama suçundan tutuklama talebinin daha önce reddedildiğini, tutuklulukta geçirdiği süre olan 1 yıl 7 ay 22 gün ve temyiz süreci nazara alındığında yağma suçundan şartla tahliye tarihinin dolacağını, bu durumda tutuklu olmadığı suç nedeniyle ceza infaz kurumunda kalması gibi bir sonucun ortaya çıkacağını ileri sürmüştür.

11. Başvurucu 30/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurucunun hükümle birlikte verilen tutukluluğun devamı kararına yönelik itirazı bireysel başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla karara bağlanmamıştır. Ayrıca başvuru tarihi itibarıyla başvuru hakkındaki mahkûmiyet hükmünün gerekçesinin yazım süreci de tamamlanmamıştır.

13. Yapılan incelemede Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinin mahkûmiyet hükmüne ilişkin gerekçeli kararının UYAP üzerindeki onay sürecinin 27/5/2014 tarihinde tamamlandığı anlaşılmıştır.

14. Başvurucunun hükümle birlikte verilen tutukluluğunun devamına ilişkin karara yönelik itirazı, Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/6/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

15. Başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmü Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 6/2/2015 tarihli kararıyla -ceza süresi değiştirilmeksizin- düzeltilerek onanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun *"Tutuklama kararı"* kenar başlıklı 101. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu madde ile 100 üncü madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir."

17. 5271 sayılı Kanun'un "*Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri*" kenar başlıklı 104. maddesi şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir.

(3) Dosya bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya geldiğinde salıverilme istemi hakkındaki karar, bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay ilgili dairesi veya Yargıtay Ceza Genel Kurulunca dosya üzerinde yapılacak incelemeden sonra verilir; bu karar re'sen de verilebilir."

18. 5271 sayılı Kanun'un "*Usul*" kenar başlıklı 105. maddesi şöyledir:

"103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adli kontrol uygulanmasına karar verilir. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/15 md.) Duruşma dışında bu karar verilirken Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alınmaz. Bu kararlara itiraz edilebilir."

19. 5271 sayılı Kanun'un "*Hükmün gerekçesi ve hüküm fıkrasının içereceği hususlar*" kenar başlıklı 232. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükmün gerekçesi, tümüyle tutanağa geçirilmemişse açıklanmasından itibaren en geç onbeş gün içinde dava dosyasına konulur."

20. 5271 sayılı Kanun'un "*İtiraz olunabilecek kararlar*" kenar başlıklı 267. maddesi şöyledir:

"Hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir."

21. 5271 sayılı Kanun'un "*İtiraz usulü ve inceleme mercileri*" kenar başlıklı 268. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir."

B. Uluslararası Hukuk

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre kanun gereği yetkilendirilmiş, yürütme organı ve taraflardan bağımsız ve yeterli güvencelere sahip yargısal organ olarak mahkemece verilen ve özgürlükten mahrumiyete yol açan her türlü mahkûmiyet kararı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamına girmektedir (*Engel ve diğerleri/Hollanda* [GK], B. No: 5100/71..., § 68). Anılan bentte yer alan "*sonra*" ifadesi, tutmanın sadece zaman bakımından mahkûmiyetin ardından gelmesi anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda tutma, mahkûmiyetin bir sonucu olmalı; mahkûmiyetin ardından ve mahkûmiyete bağlı olarak veya mahkûmiyet sebebiyle gerçekleşmelidir

(Weeks/Birleşik Krallık [GK], B. No: 9787/82, 2/3/1987, § 42). Kısacası mahkûmiyet kararı ile söz konusu özgürlükten yoksun bırakma arasında yeterli bir nedensellik ilişkisi bulunmalıdır (Monnell ve Morris/Birleşik Krallık, B. No: 9562/81, 9818/82, 2/3/1987, § 40).

23. AİHM'e göre kişinin yetkili bir mahkemece mahkûm edilmesinden sonra özgürlüğünden mahrum bırakıldığı durumlarda Sözleşme'nin 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre gerekli olan denetim, mahkemece yargı işlemlerinin bitiminde alınan karara dâhil edilir ve ek bir gözden geçirme bu nedenle gerekli olmaz. Diğer bir deyişle karar, yargılama sürecinin sonunda verilmiş ise zaten bir yargısal denetim içermektedir. Hapis cezasını veren derece mahkemesinin kararının bünyesinde tutmanın kanuniliğine dair yargısal denetim de vardır, bundan başka ayrıca bir yargısal denetim gerekli değildir (Kařkaris/Kıbrıs (k.k.), B. No: 9644/09, 21/6/2011, § 58).

24. Öte yandan kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılmasını haklı kılan nedenlerin zamanın geçmesiyle birlikte değişmeye tabi olduğu durumlarda veya tutmanın hukukiliğini etkileyen yeni bir meselenin ortaya çıkması durumunda yargısal denetim gerekli olacak ve dolayısıyla Sözleşme'nin 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasının uygulanması söz konusu olacaktır. Bununla birlikte iç hukukta temyiz süreci dâhil olmak üzere mahkûmiyet hükmü kesinleşene kadar bir tutuklunun tutukluluğa ilişkin tüm korumalardan yararlanabileceği öngörüldüğünde Sözleşme'nin 5. maddesinin (4) numaralı fıkrası uygulama alanı bulabilir. Sözleşmeciler devletlerin Sözleşme'nin 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasının gerekli kıldığı ötesinde prosedürler sağlaması hâlinde bu kuralın sağladığı güvencelere bu prosedürlerde de riayet edilmek zorundadır (Stollenwerk/Almanya, B. No: 8844/12, 7/9/2017, § 36).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 19/7/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkûmiyete Bağlı Tutulmanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu, kendisiyle birlikte yargılanan ve mahkûm edilen diğer sanıklar hakkında tahliye kararı verilirken kendisi hakkında tutukluluğunun devamına karar verilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

27. Anayasa'nın "*Kişî hürriyeti ve güvenliği*" kenar başlıklı 19. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, kişî hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; ... halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz."

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 10.

maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddiasının soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka bireysel başvuru kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekmektedir. Buna göre kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyamayan başvuruconun hükümlerle birlikte verilen tutukluluğun devamı kararının hukuka uygun olmadığına yönelik olarak eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiası, esas olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı çerçevesinde ele alınmalıdır (Benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 33, 34; *İrfan Gerçek*, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, § 32).

29. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

30. Kişilerin fiziksel hürriyetlerini güvence altına alan Anayasa'nın 19. maddesinin kişi hürriyetinin kısıtlanmasına imkân tanıdığı durumlardan biri de maddenin ikinci fıkrasında "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" olarak belirlenmiştir. Bu nedenle yargı organlarınca verilecek mahkûmiyet kararları kapsamında hapis cezasının veya güvenlik tedbirlerinin infaz edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal etmez (*Tahir Canan (2)*, B. No: 2013/839, 5/11/2014, § 33).

31. Mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet kararlarının yerine getirilmesi dolayısıyla ortaya çıkan özgürlükten yoksun bırakma hâlleri Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası kapsamına dâhil ise de anılan kural, mahkûmiyet kararının değil tutmanın hukuka uygun olmasını güvence altına almaktadır. Dolayısıyla bu güvence kapsamında, kişi hakkında hükmedilen hapis cezasının yerindeliği veya orantılılığı incelemeye tabi tutulamaz (*Günay Okan*, B. No: 2013/8114, 17/9/2014, § 18).

32. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" ile bağlantılı bir ihlal iddiası söz konusu ise Anayasa Mahkemesinin görevi kişinin hürriyetten yoksun bırakılmasının kısmen ya da tamamen bu koşullarda gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmekle sınırlıdır. Bir kimse Anayasa'da yer alan diğer sebepler (yakalama, gözaltı ve tutuklama gibi) dışında ancak "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" kapsamında hürriyetinden yoksun bırakılabilir. Eğer tutmanın kısmen veya tamamen bu koşulları taşımadığı tespit edilirse bu durumun meşru bir amacının olduğundan veya ölçülü olduğundan söz edilemez ve doğrudan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ihlal edilmiş olur (*Ercan Bucak (2)*, B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 39; *Şaban Dal*, B. No: 2014/2891, 16/2/2017, § 31).

33. Bir mahkûmiyet kararının infazına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesi açık bir hüküm içermemektedir. Bununla birlikte Anayasa'nın 19. maddesinin

amacı kişileri keyfi bir şekilde hürriyetten yoksun bırakılmaya karşı korumak olup maddede öngörülen istisnai hâllerde kişi hürriyetine getirilecek sınırlamaların da maddenin amacına uygun olması gerekir (*Abdullah Ünal*, B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 38). Bir kimsenin "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" kapsamında hürriyetinden yoksun bırakıldığının söylenebilmesi için her şeyden önce hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya güvenlik tedbirinin bir mahkeme tarafından verilmesi, ikinci olarak yerine getirilecek kararın hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya güvenlik tedbirlerine ilişkin olması gerekir. Ceza veya güvenlik tedbiri içermeyen bir karara dayanılarak bir kimsenin hürriyetinden yoksun bırakılması mümkün değildir. Son olarak hürriyetten yoksun bırakılmanın mahkemece verilen hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya güvenlik tedbirinin kapsamını aşmaması gerekir (*Ercan Bucak (2)*, § 40; *Şaban Dal*, § 32).

34. Öte yandan suç isnadına bağlı tutulmanın başladığı tarih, başvuru ilki kez yakalanıp gözaltına alındığı durumlarda bu tarih; doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Suç isnadına bağlı tutulmanın sona erdiği tarih ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece mahkemesince mahkûmiyet hükmünün verildiği tarihtir (*Murat Narman*, § 66).

35. Buna göre bir kimse yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa ve hükümlerle birlikte tutukluluğun devamına veya tutuklamaya karar verilmişse hüküm sonrasındaki tutulma hâlinin *suç isnadına bağlı olarak değil mahkûmiyete bağlı* tutma olarak kabulü gerekir. Bireysel başvuru incelemesi açısından tutuklamanın şartları ile mahkûmiyet kararı verilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmekle isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedilmektedir. Bu durumdaki tutulmanın da kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine dayalı olan *suç isnadına bağlı tutma* niteliğinde olmadığı açıktır. Hükümlerle birlikte verilen tutukluluğun devamı veya tutuklama kararı sonrasındaki hürriyetten yoksun kalmanın *mahkûmiyete bağlı* tutma olarak kabulü için mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi de gerekmez (*Korcan Pulatsü* B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

36. Somut olayda 5/6/2012 tarihinde gözaltına alınan ve 7/6/2012 tarihinde tutuklanan başvuru hakkında 29/1/2014 tarihinde mahkûmiyet hükmü tesis edilmiş ve hükümlerle birlikte tutukluluğunun devamına karar verilmiştir. Anılan mahkûmiyet kararının temyiz incelemesi sonunda verilen 6/2/2015 tarihli kararlar onanarak kesinleştiği görülmektedir.

37. Buna göre başvuru ilki tutulma hâli hakkında ilk derece mahkemesince mahkûmiyet kararının verildiği 29/1/2014 tarihinde sona ermiştir. Başvuru ilki bu tarihten sonraki döneme ilişkin olarak hürriyetinden yoksun kalması, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında *bir suç isnadına bağlı tutma* niteliğinde değil aynı maddenin ikinci fıkrası kapsamında *mahkûmiyete bağlı tutma*, bir diğer ifadeyle "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" niteliğindedir. Bu nitelikteki bir tutmayla ilgili olarak yapılan bireysel başvuruda *suç isnadına bağlı tutmaya* ilişkin güvencelerin uygulanması mümkün değildir.

38. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" ile

bağlantılı bir ihlal iddiası söz konusu ise Anayasa Mahkemesinin görevi kişinin hürriyetten yoksun bırakılmasının kısmen ya da tamamen bu koşullarda gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmekle sınırlıdır. Bu kapsamda yapılan incelemede başvurunun mahkûmiyet kararını ve mahkûmiyete bağlı tutma kararını veren mercinin bir mahkeme olmadığı, kararın hürriyeti kısıtlayıcı bir niteliğinin bulunmadığı veya hürriyetten yoksun bırakılmanın mahkemece verilen hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya tedbirinin kapsamını aştığı şeklinde bir iddiasının bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca Anayasa Mahkemesince bu yönde herhangi bir tespite de varılmamıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun mahkûmiyet hükmü ile birlikte verilen tutukluluğun devamı kararı üzerine tutulması yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Hükümle Birlikte Verilen Tutukluluğun Devamı Kararına Yönelik İtirazın Karara Bağlanmasının Geciktiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

40. Başvurucu; hükümle birlikte verilen tutukluluğun devamına yönelik itirazının üç aydır karara bağlanmadığını, bu süreçte mahkûmiyet hükmünün gerekçesinin de yazılmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği ile adil yargılanma haklarının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

41. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası şöyledir:

"Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir."

42. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, § 16). Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurunun bu bölümdeki şikâyetlerinin özünün hükümle birlikte verilen tutukluluğun devamı kararına yönelik itirazının karara bağlanmaması olduğu, gerekçeli kararın yazımındaki gecikmenin de bu kapsamda ileri sürüldüğü değerlendirilmiştir. Bu itibarla başvurunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

43. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca, hürriyeti kısıtlanan kişi kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir (*Mehmet Haberal*, B. No: 2012/849, 4/12/2013, § 122).

44. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında, hürriyeti kısıtlanan kişinin durumu hakkında karar verilmesini talep etmesi hâlinde bu talebin karara bağlanması için belirli bir süre öngörülmemişse de *kısa sürede* karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kararın gereken süratle alınıp alınmadığı her davanın kendi özel koşullarına göre değerlendirilir. Burada derece mahkemelerinin gösterdiği özen, tutulan kişinin tutumlarının gecikmeye sebebiyet verip vermediği, gecikmenin resmî

makamların sorumluluğunda olup olmadığı gibi hususların dikkate alınması gerekir (Ulaş Kaya ve Adnan Ataman, B. No: 2013/4128, 18/11/2015, § 71).

45. Ceza muhakemesi hukukumuzda itiraz usulünün düzenlendiği 5271 sayılı Kanun'un 268. maddesinin (2) numaralı fıkrasında; kararına itiraz edilen hâkim veya mahkemenin itiraz incelemesini en çok üç gün içinde yapması, itirazı yerinde görmezse yetkili merciye göndermesi gerektiği belirtilmişse de itiraz merciinin incelemesini ne kadar süre içinde tamamlaması gerektiğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın yukarıda değinilen 19. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan "kısa sürede" ibaresi, hürriyeti kısıtlanan kişinin bu kısıtlamanın hukukiliğine karşı yaptığı itirazın mümkün olan en kısa sürede karara bağlanmasını zorunlu kılmaktadır (Ulaş Kaya ve Adnan Ataman, § 71). Dolayısıyla tutukluluğa ilişkin bir karara yönelik itirazın karara bağlanmasının gecikmesi, Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamındaki güvenceyle ilgilidir.

46. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında, her ne sebeple olursa olsun hürriyeti kısıtlanan bir kimsenin kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkı bulunduğu belirtilirken kısıtlama sebebi bakımından bir ayırım yapılmadığından buradaki başvuru hakkı, elbette mahkûmiyet hükmüne bağlı olarak tutulma nedeniyle özgürlüğünden yoksun bırakılmayı da kapsamaktadır (Mehmet İlker Başbuğ, B. No: 2014/912, 6/3/2014, § 80).

47. Bununla birlikte Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında güvence altına alınan -tutulmaya karşı- yetkili bir yargı merciine başvuru hakkı, tutulmanın niteliğine uygun başvuruları kapsamaktadır. Tutulmanın niteliği ile bağdaşmayan başvuruların Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında olduğunun kabulü mümkün değildir.

48. Bu bağlamda mahkûmiyete bağlı olarak tutulmanın koşulları ile suç isnadına bağlı olarak tutulmanın koşulları farklı olduğundan mahkûmiyete bağlı olarak hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin suç isnadına bağlı olarak tutulmaya ilişkin koşulların bulunmadığına yönelik başvuruları, Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasındaki güvencelerden yararlanamaz.

49. Mahkûmiyete bağlı tutulma hâlinde bir mahkeme tarafından verilmiş olan hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı söz konusu olduğundan mahkûmiyete bağlı olarak tutulan kişi ancak tutulmasının bu niteliğine ilişkin iddialarla -serbest bırakılmak amacıyla- yetkili bir yargı merciine başvurduğu taktirde Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan güvencelerin -bunlardan tutulmanın niteliğine uygun olanlarının- uygulanması söz konusu olabilir. Bu kapsamda ileri sürülebilecek nedenlerin neler olduğu Anayasa Mahkemesince genel olarak belirtilmiştir (bkz. § 33).

50. Bunların yanı sıra mahkûmiyete bağlı olarak tutulan kişilerin tutulmalarının dayanağını oluşturan mahkûmiyet hükmüyle ilgili olarak tutulmaya devam edilmeyi hukuka aykırı hâle getirecek yeni bir meselenin (mahkûmiyete konu olan eylemin suç olmaktan çıkarılması, bir cezasızlık hâlinin bulunduğu anlaşılması, mahkûmiyet hükmünün geçersiz kılınan bir kanun değişikliği yapılması gibi) ortaya çıktığı belirterek serbest bırakılmak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurduğunda da Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası kapsamındaki güvencelerin tatbiki söz konusu olabilecektir.

51. Somut olayda başvurucu hakkında mahkûmiyet kararının verildiği 29/1/2014 tarihinde başvurucunun suç isnadına bağlı tutulma hâli sona ermiştir.

Başvurucunun bu tarihten sonraki döneme ilişkin olarak hürriyetinden yoksun kalması, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında *mahkûmiyete bağlı tutma* niteliğindedir.

52. Başvurucu hükümle birlikte verilen tutukluluğun devamı kararına 30/1/2014 tarihinde itiraz etmiştir. Başvuru formu ve eklerinde bu itiraz dilekçesinde ileri sürülen iddiaların mahkûmiyete bağlı tutulmanın koşullarına ilişkin olduğu yönünde bir olgu ve açıklamanın ortaya konulmadığı görülmektedir. Aksine itiraz dilekçesi incelendiğinde burada ileri sürülen hususların suç isnadına bağlı tutulmanın koşullarına yönelik olduğu anlaşılmıştır (bkz. § 10). Bu durumda *mahkûmiyete bağlı olarak* tutulmakta olan başvurunun *suç isnadına bağlı olarak tutulmanın* koşullarının oluşmadığını ileri sürdüğü bu itirazının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasındaki güvencelerden yararlanması mümkün değildir. Dolayısıyla başvurunun itirazının karara bağlanmasındaki gecikme, Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasını ihlal eder nitelikte bir durum oluşturmamaktadır.

53. Açıklanan gerekçelerle başvurunun mahkûmiyet hükmü ile birlikte verilen tutukluluğun devamı kararına yönelik itirazının karara bağlanmasındaki gecikme yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkûmiyete bağlı tutulmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hükümle birlikte verilen tutukluluğun devamı kararına yönelik itirazın karara bağlanmasının gecikmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 19/7/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ